

Baranya Károly

Geológiai eredetű veszélyek

Hazánkban 909 település belterületén lehet számolni pincerendszerek beszakadásával vagy természetes partfalak leomlásával. Somogy megyében 57 település érintett és egyre több földtani eredetű, a lakosságra, az épített környezetre és az infrastruktúrára károsító hatású jelenségre figyeltünk fel. Melyek ezek fő jellemzői? Mit tehetünk a lakosság védelme érdekében?

Veszélyes partfalak

A természet által évezredek alatt kialakított földfelszín akkor kezd el veszélyessé válni, amikor a folyamatos eróziós folyamatba, az ember a maga tevékenységével beavatkozik, illetve a napjainkban már világosan érzékelhető extrém időjárási hatások, az eróziót felgyorsítják. Mindezek együttes hatásaként a meglévő löszfalak meglehetősen nagy számban egyre erőteljesebb veszélyeztetést jelentenek.

Az érintett ingatlanok felmérése és nyilvántartásba vétele 2005-ben fényképekkel és jegyzőkönyv valamint a Bányakapitányság műszaki felmérése alapján történt, amit térinformatikai módszerekkel rögzítettünk.

Ekkor Balatonszárszón a löszfal épületeket, embereket és közműveket veszélyeztetet. Intézkedéseinket követően több mint 100 bontási határozat és vízelvezetési tanulmányterv született. Ezt követően egyre több településen jelentkeztek hasonló gondok. (Fonyód, Balatonszárszó, Balatonföldvár, Zamárdi, Kötcse, Ságvár, hogy csak az ismertebb Balaton parti településeket említsem.) A megjelenő veszélyek ez idáig a jelenlétükön kívül, kárt nem okoztak, a lényegüket alkotó kockázatot hordozták, viszont augusztusban Ságváron, már két gyermekáldozatot követeltek.

A partfal problémák fő jellemzői

Minden helyszínen valamilyen ember által végzett építési tevékenység zajlott. Az alap építési tevékenységek általában rendelkeztek engedéllyel, viszont minden egyes helyszínen folytattak engedély nélküli tevékenységet is. Ezek minden esetben a terület méreteinek növelését célzó munkák, amelyek engedély, szakértelem és hozzáértés nélkül történtek. A partfalak többnyire magántulajdonban vannak, ezért a stabilitásuk megteremtését célzó munkálatokra állami forrás nem pályázható. A rendelkezésre álló települési, illetve magán erőforrás elégtelen mértékű, így ezeken a helyeken folyamatos kockázat van jelen.

- Természetesen ezt a helyzetet valamilyen szinten kezelni kell. Célszerűnek látszik, a polgári védelem preventív feladatrendszerébe illesztve, a kérdéses helyeken, a területileg illetékes építési hatóság, valamint az illetékes bányakapitányság szakembereinek bevonásával, helyszíni vizsgálat lefolytatása.
- Szintén elengedhetetlen feladat, az érintett lakosság személyes, vagy írásbeli tájékoztatása, a követendő magatartásról, a tilos tevékenységekről, az őket fenyegető kockázatok megismertetésén keresztül.

Kráterek a talajban

Miután szintén földtani eredetű, egy másik jelenség ismertetésére is kitérek, amely a löszfalaktól eltérően ebben az évben jelent meg megyénkben. A májusi és az azt követő hónapok extrém csapadékos időjárásának feltételezhető okaként, a külterületeken mintegy 8-10 talajfelszín-beszakadás következtében kialakuló kráter jelent meg. Ezek mérete egymástól

eltér. Van 10-15 m hosszú és 1-2 m mély, de van 200-250 m hosszú, 8-12 m mély és 7-8 m széles is. Ezek művelésen kívüli és művelés alatt álló területeken egyaránt megjelentek. A legismertebbek, az Andocs és Somogybabod települések területein keletkezett kráterek.

Azért tartom fontosnak ezeket a jelenségeket szóba hozni, mivel, a kialakulásukat követően nem biztos, hogy tudomást szerzünk róluk. Ez viszont komoly veszélyeket hordoz. A művelés alatt álló területeken, májusra a vetés már megtörtént. A vetett növényi kultúrák eddigre már növekedésnek indulnak. E miatt a kialakult kráterek, amennyiben a 20-50 ha-os táblák belsejében keletkeznek nem válnak ismertté. A betakarítás során egy-egy ilyen kráter viszont komoly veszélyt jelent a betakarítást végző emberre és munkaeszközére egyaránt. Az ismert kráterek esetén ez nem jelent gondot, hiszen a kráterek körülhatárolása, jelzése megtörténik, és a terület tulajdonosai is kiértesítésre kerültek.

A fel nem fedezett kráterekkel kapcsolatban célszerűnek látszik célirányos tájékoztatás végrehajtása. A talajtani szolgálat, a mezőgazdasági szakigazgatási szervek, a katasztrófavédelem, a média bevonásával a területtulajdonosok figyelmét rá kell irányítani a kráterek lehetséges jelenlétére és javaslatot kell készíteni a követendő biztonsági rendszabályokra a betakarítási munkák végzése során. A végzendő feladat volumenét csökkenteni, hogy mára már csak a kukorica vetésterületein kell ezekkel a kockázatokkal számolnunk.

Összegezve nagy érzékenységet kíván az ezekre való reagálás, azok okainak, tanulságainak vizsgálata, kezelése. Talán ezekre a helyzetekre gondolt a jogalkotó, amikor törvényben leírt feladatunkká tette, a megjelenő új veszélyek folyamatos figyelemmel kísérését és az azokra való reagálást.

Baranya Károly mk.pv. alez., kirendeltség vezető
Siófok